

Hinc quoque Vestibulum dicitur, unde precamur, Quam famur vestium, qua loca prima tenet.

302 Vide Lovov. de la Cerdà tom. 2. in Virg. 2. *Eneid. vers.* 470. vulgo verò Vestibulum, Atrium appellat Gellius *Noct. Attic. lib. 16. cap. 5.* dicens, *Animadverti enim quosdam haudquaquam indoctos viros opinari, Vestibulum esse partem domus priorem, quam vulgus Atrium vocat:* Etymologiam sumens ab Atriatibus Etruriae populis, quia id genus aedificii in ea Provincia fuerit institutum, teste Varrone *lib. 1. de ling. Lat.* in quo tria habitacula reperiebantur, videlicet Vestibulum, locus Sportularum, ubi proponebantur eo die quo danda erant, & Culina: de quibus vide *Calepin. verb. Atrium, & verb. Vestibulum.* Quare Atrium hoc, partem esse Ecclesiae merito iudicavit Rota *decisi. 197. in novis*, quam sequutus fuit Lauren. Belis *in repet. text. in can. Nullus mortuus*, 13. *quest. 2. part. 2. num. 38. vers. Sepulchrorum.*

303 Porticus etiam similiter est locus amplus & spatiosus, tecto inclusus propter repentinos imbres, & umbrae ac ambulationis causa aedificatus: teste Cicero *ad Atticum lib. 4. In Campo Martio*, ait, *septa tribus Comitibus marmorea sumus & tecta facturi, eaque cingemus excelsa porticus.* Quod etiam Territorium, & aliquando etiam Tabernaculum appellatum fuit, si credimus eidem Cicero *2. Tuscul. sed hoc latè sumpto vocabulo;* nam Tabernaculum proprie dicebatur apud Vocales domus Portatilis, quam in Caltis ponebant milites adversus Solis, tempestatisque injurias; de quo est locus *Casaris lib. 6. de bello Gallic.* dicens: *Hic diffusus suae, ac omnium saluti, inermis ex tabernaculis prodit.* Et facti illud *Judic. c. 20.* dum ingressum sanctae foeminae ad Holofernem demonstrat: & de hoc Tabernaculo videndus Bellarm. *Psalm. 14. vers. 1.* & quae dicemus *c. 16. de Capellis, in princ.*

308 De hac Porticu dicitur *Joan. 10. vers. 23.* quod ambulabat Iesus in Templo in Porticu Salomonis: Ex quibus sumentes principium, in aedificiis nostrarum Cathedralium Porticus & Atrium fecere Majores: quod ad institutum spectant Atria, dicuntur Claustra, seu Porticus ante Ecclesias positae: nam per medium earum in ipsas ingredimur: de quibus intelligendus est *Psalmistae locus Psalm. 64.* ubi dicitur: *Beatus quem elegisti & assumpsisti, inhabitabit in arvis tuis*, ita ut Atrium pro Palatio Principis sumatur, & pars pro toto; ut explicat ibi Bellarm. *vers. 4.* Cujus usus antiquus maxime viguit, ut hodie etiam plura vestigia reperiuntur: teste *Fulc. lib. 1. de vis. cap. 11. num. 3.*

311 Similiter etiam de Jure Civili invenitur hujus Porticus mentio, & dicitur eodem modo locus cooperatus de super, & ante, quo pacto accipitur text. *in l. quod conclave*, ubi *Barr. ff. de dam. infect. & in l. cetera, §. Hic Senatus, ff. de l. 1. Capola in tract. de serv. urb. praed. c. 44. n. 3.* Quod etiam

312 Conclave dicitur, ut patet ex text. *in d. c. Quod Conclave*, juncta Gratiani *discep. 678. num. 2.* & 3. Cujus rei significationem docet *Fulc. d. c. 11. num. 4.* dicens, per Atrium significari Christum, per quem intratur in illam Coelestem Jerusalem: & Porticus eandem esse significationem, notavit Duran. *in Ration. d. l. 1. c. 1. n. 20.*

314 Verum de necessitate nequaquam in Ecclesia requiritur Atrium: nam sicut de essentia domus non requiritur, cum ex solo pariete & recto fabricetur, lege Civili, ex solo & superficie *ff. de solut. l. qui res, §. Aream, ff. de rei vindic. l. Afflic. decisi. 392. n. 12.* ita neque de essentia Ecclesiae: ut advertit *Fulc. n. 2.*

315 In eis verò Judicia secularia non debent exerceri, quia partes sunt Ecclesiae; & ideo ista negotia secularia ibi tractari, tolerare non debet Episcopus; cum Ecclesia gaudeat omnimoda immunitate: latè *Fulc. supra ex numer. 7.*

316 Haec verò Atria & Porticus pro sepultura olim Laicorum deserviebant: nam *legibus 12. tabul.* homines in Urbibus sepeliri prohibebantur, cujus prohibitionis mentio habetur *in l. 3. §. Divus, ff. de sepulc. violat. & in l. Mortuorum, Cod. de Relig. & sumpt. funer.* Initio tamen, & in primordio Christianitatis Coemeteria pro Cadaveribus sepeliendis in-

stituta fuerunt, propter prohibitionem sepeliendi corpora in Ecclesia; de qua est text. *in cap. Praecipendum, cum seq. 13. quest. 2.* cujus rationes tradit Turrecrem. *ibi, Laur. Bel. latissimè in cap. Nullus mortuus*, 13. *quest. 2.* Deinde Dignitatis causa in Atrio fere Porticus humari ceperunt, ex eodem text. *in Cened. collect. 46. ad Decretum, num. 1.* In Ecclesiis verò minimè per-mittebatur: *l. nemo Apostolorum, Cod. de sacros. Eccles.* sed postea honor istius sepulturae intra Ecclesiae ambitum Ecclesiasticis, & aliis sanctissimis Viris permittitur: *d. can. nullus mortuus*: latissimè *Joan. Bapt. Afinius in l. 2. §. In locum, ff. de relig. & sumpt. funer. num. 19. & 72.* Postea verò id omnibus indistinctè permittitur: quod non temerè & sine causa factum esse tradit *Cenedo supra, num. 2.* Barboz. *in Collect. ad text. in d. c. Praecipendum*, 13. *q. 2.* sed quia hoc latius Deo dante, cum de Coemeteriis Cathedralium agemus, tractabitur *c. 26. idè summarie tenigile sufficit.*

Unum verò omittere nolo, quod in hujus rei consequentiam, & in Ecclesiae obsequium magnus ille & Eminentissimus Dominicans Familiae splendor, cujus tanta fuit scientia & auctoritas, ut ejus scholius Angelicus Thomas (si fas sit dicere) illustrior evaserit, & Thomas à Vio Cardinalis Cajetanus sepeliri voluit ante fores Ecclesiae Dive Mariae super Minervam in urbe Roma, ubi in quodam perexiguo lapide Arma ejus sculpta manent, in cujus circulo legitur, Thomas à Vio Cardinalis Cajetanus: in tumulo autem sequentia verba leguntur: *aliorum inanes evitans fastus hoc in loco condit mandavit*, de cujus laudibus, hujus humilitatis causa, videndus *Laur. Belis in repet. text. in d. can. nullus mortuus*, 2. *part. 1. 3. quest. 2. numer. 61.* Exemplum suae humilitatis nobis relinquens, & vanitatem aliorum non solum scripsit suis, sed etiam factus carpens, usurpans sibi illud quod S. August. *in Psalm. 63. vers. 2.* ait de Passione Domini: *Parum ergo erat Dominum hortari Martyres verbo, nisi firmaret exemplo.*

Si verò omnium, quae in Ecclesia reperiuntur, veluti Pulpitum, fenestras, tecta, pavimentum, & aliorum significationes addicere velis? Consule *Dur. dist. lib. 1. cap. 1. ex num. 6. 10. 14. cum sequen. Selvam dict. quest. 5. ex num. 32. & 40. cum plur. seqq. D. Anton. in summa, 3. part. tit. 12. c. 1. Fulc. d. par. 10. num. 6.* latissimè *Franciscus Sarmatino in Theatro Sacerdotali*, 3. *part. paulo post principium.*

Sed & supradictis addere libet, quod licet de Jure, Ecclesia, Benedicta dicatur, Basilica verò, Consecrata; ut latè *cap. 15. de variis nominibus Eccl. Cathedr. num. 108.* notavimus; tamen loquendo praeside de Cathedralibus, licet consecratae non fuerint, tamen intelligi dubium non est: quod ex eo deducitur; nam in omnibus fere constitutionibus Apostolicis tam antiquis, quam modernis, in calce eorum reperitur, quod ut ad omnium notitiam pervenire possint, in Basilicis S. Joannis in Laterano, & Principis Apostolorum de Urbe publicari jubentur; ut notavit *Itala de immu. Eccl. lib. 1. c. 5. §. 5. num. 35.* inter quas tantum illa S. Joannis in Laterano consecrata erat, cum S. Petri Basilica, usque ad Annum 1626 ab Urbano VIII. qui sub die 18. Novembris eam consecravit, ut Brevarium Romanum canit in eadem solemnitate ab ipso Urbano reformatum, & in secunda Lectione secundi Nocturni recitari praecipit, sub his verbis: *Eandem Basilicam vetustate jam pridem collabentem, ac propterea multorum Pontificum pietate latius ac magnificentius a fundamentis erectam, Urbanus VIII. eadem die recurrente anni millesimi sexcentissimi vigesimi sexti solemni ritu consecravit.*

Et hic dicta sufficiant de forma & structura Ecclesiarum Cathedralium: nam licet in eis plura reperiatur specialia, quae aliis Ecclesiis etiam conveniunt, veluti Diaconia, Gremium, & alia; ea tamen non pertinere adeò specialiter ad nostrum institutum, ut Tractatum de illis facere oporteat; quare si eorum omnium originem & significationem scire desideres, consule praeter dictos *sup. nu. 322.* Hieron. Thom. *in tract. de las Republicas, lib. 4. de la Republica Christiana, per totum.*

CAPUT VI.

De causis erigendi novas Cathedralis.

SVM MARIVM.

Causae erigendi Cathedralis sunt utilitas vel necessitas, 1. Causae erigendi Cathedralis arbitrariae, 2. Pendent à Romani Pontificis voluntate, 3. Papa potest supra Jus dispensare, 4. In his quae vult servit pro ratione voluntas, 5. Nullus reperitur qui possit Papa dicere, cur ita facis, 6. Ecclesiarum Cathedralium erectio, sine mutatio, & alteratio numquam stabili, 7. Mutatio Ecclesiarum non est contra Jus divinum vel naturale, 8. In Jure positivo Papa habet plenissimam potestatem, 9. Concilium generale sine Papa non habet suam potestatem nihil facere potest, 10. Papa non potest tollere Ordinem Episcopalem, 11. Nec facere alienationem universalem Ecclesiae, ibid. Papa potestas limitatur in his quae decolorarent statum Ecclesiae universales, 12. Papa solus potest Jus auferre unius Ecclesiae, & alteri tribuere, 13. Causae efficientes Episcopatus & Cathedralis, est Papa, 14. In erectione Cathedralium Papa potestas absoluta, 15. Papa in quibus non potest dispensare, 16. In unione non fit alienatio, sed bona transeunt de una Ecclesia in aliam. Irregularitas semper remanet in Ecclesia universali per erectionem novae Episcopatus ex dismembratione alterius, 18. Ecclesiarum Territoria quomodo subsint Papa, 19. In beneficiis amplissima Papa potestas absoluta, 20. Per separationem vel dismembrationem non fit iniuria Ecclesiae universali, & quare, 21. Papa Deum habet Iudicem in malefactis, non alium, 22. Papa non tenetur causam facti exprimere, secus inferiores Praelati, 23. Papa potest erigere Cathedralis nulla servata Joris forma, 24. Ex urbanitate committit erectionem novae Cathedralis, 25. Praesumitur erigere Cathedralis ex motivo spirituali & pio affectu, 26. Concedere Ecclesiae alii Ecclesiae quare prohibetur Episcopo, 27. C. Tua nuper. de his quae fiunt à Praelat. interpretatur, ibid. & seq. Episcopus quibus concurrentibus potest unire beneficia & Ecclesias, 28. 30. Alienatio quare non fit unio à Pontifice facta, 29. Gratia potest esse perpetua, & alienario eontra, 30. Cathedralis nova erectio, divisio appellatur, 31. Ludovicus Romanus reprobat, 32. C. Decimas, 16. q. 1. interpretatur, ibid. Voluntas Principis de necessitate nullis legibus subiacet, sed de honestate tantum, 33. Papa in dubio censetur uti Jure communi, 34. Prius solet facere quod aliis imperat, & quare, 35. Discretionis usus in Papa circa potestatem refertur ad Iudicium externum, 36. Potestas non valet cui non adscribitur bene operandi voluntas, 37. Non est satis bene velle, nisi studiamus bene facere, 38. Princeps qualis praesumatur, 39. Papa loquitur tanquam os Dei, cuius delegatus est in Terra, 40. In sententiis, Juri ordinem servare non tenetur, 41. Princeps non praesumitur Jura velle tollere, 42. Principi seculari quando deneganda potestas, 43. Plena potestas appellatur potestas peccandi, 44. Papa nunquam praesumitur aliquid facere sine causa, 45.

Numerus populi quando est causa erectionis novae Cathedralis, 46. & seq. Ecclesia Tolosana quare divisiva in plures, 47. Sine Deo nihil fit, 48. Cathedralis quare erigantur, 49. Princeps qui per se omnia videt, laudatissimus, 50. Populus nimis desians per unum Praelatum non potest gubernari, 51. Ex distantia praesumitur ignorantia, 52. Episcoporum nomina, quibus in Jure denominantur, 53. Numerus Praelatorum qualis debet esse, 54. Subditorum vultus inspicere utilisissimum, 55. & seqq. Index vultus testis debet videre, 56. Pastor vultus pecoris inspicere debet, 57. Si vultus inspicitur, vultus curatur, ibid. Dilatatio civitatis non est causa erigendi novam Cathedralis, 58. Quomodo gubernandum hoc casu, ibid. Haec erectiones ex hac causa annullantur, 59. Dilatatio Dioecesis quando est causa erigendi novam Cathedralis, 60. Potest esse causa plures erigendi Cathedralis, 61. & seq. Propter multitudinem multa sunt, quae aliam non fierent, 64. & seq. Roma excrefcens novam Romam edificavit, 65. Electio propter multitudinem, & distantiam quando ab alio fiat, 66. Episcopis longè degentibus tardius Limina visitare conceditur, 67. Cum Episcopis longè agentibus dispensatur in Confirmatione faciendâ à R. P. 68. Propter diffusum patrimonium pupilli novus Tutor datur, 69. Distantia quos effectus operetur in Jure, 70. Substitutus quo casu debeat Episcopo dari, 71. Moyses propter multitudinem populum gubernare non poterat, 72. Episcopus quo casu dispensatur in visitatione annuali, 73. Episcopus bis in anno visitare potest, 74. Negligens visitare per Archiepiscopum compellitur, 75. Utilitates visitationis Episcopalis, 76. In Ecclesiis inferioribus sufficit unus Presbyter, secus in Cathedralibus, 77. 80. Parochialis plures potest habere Presbyteros, 78. Parochialis quare de Rectore novo providetur, 79. Plures Sacerdotes quare in Cathedralibus ponantur, 80. Erectiones Cathedralium crescente populo quomodo faciendae, 81. Numerofitas ex quibus sumatur, 82. 85. Distantia locorum Iudicis arbitrio relinquitur, 83. 98. Cathedralis propter nimiam distantiam in Metropolitanas eriguntur, 84. Mores populi, non numerus, considerandi in nova erectione, 86. In dismembratione attenditur numerus populi, 87. Distantia respectu subditorum, causa erectionis, 88. Propter distantiam silent leges, 89. In Hispania electio Episcoporum quare Toletano attribuita, 90. Nova Parochia erigenda cause, 91. Distantia damna in administratione cure spiritualis, 92. Distantia quae sufficit ad novum erigendum Episcopatum, 93. Si per alium modum suppleri potest, non est erigendus, 94. Parochia nova non est erigenda, si addendo Ministros gubernari valet, 95. Si intra Parochiam adest Oratorium ubi Sacramenta administrantur, non est nova erigenda, 96. Episcopi numerofitate vilescunt, 97. Situs commodior est causa mutandi Cathedralis intra eandem Dioecese, 99. Non est causa novam Cathedralis erigendi, 100. Excrefcencia reddituum est causa novae Cathedralis erectionis, 101. 106.

58 Sed dubitari potest, an magno Civitatis & Diocesis in multitudinem civium, an vero in honestate & nobilitate morum consistat: qua breviter sub distinctione resoluam: si enim multitudine consideretur ad erectionem novae Cathedralis, credo attendendam esse multitudinem civium virtute & honestate morum polientium: nam cum hoc sit necessarium requisitum ad locum ubi Cathedralis erigi debent, ut sup. c. 4. tradidimus, cum de loco, in quo erigenda essent, pertractavimus; merito virtus & honestas potius quam populi numerositas attendi debet: ut voluit Lotter. d. c. 11. num. 23. Barbof. in collect. ad textum in d. c. Præcipuus, in fin. Si vero agatur de dismembratione, credo attendendum esse numerum, & non qualitatem civium: nam cum dismembratio fiat propter multitudinem & dilatationem, ob quam causam unus solus Pastor gubernare non potest, merito numerus, & non qualitas attendenda est; quia quando subditi bonis pollent moribus, minus indigent gubernatione Episcopi, cum minus sit quod corrigere habeant.

88 Ex dicta etiam causa, quæ consistit in difficultate gubernationis Omnium respectu Episcopi, oritur etiam eadem causa respectu subditorum, quando ipsi propter distantiam, commodè adire non possunt vel Episcopum, pro administratione justitiæ, sive pro aliis negotiis ad munus Pastorale pertinentibus, & necessitatem vel utilitatem subditorum respicientibus; vel Ecclesiam Cathedralis pro his rebus, quas ministrare tenetur Ecclesiis inferioribus; veluti pro Christum in die Jovis majoris Hebdomadæ: quia hoc casu nova potest erigi Cathedralis: ex text. in dicto cap. 89. Et temporis, 16. q. 1. cap. ad audientiam, el primero, de Ecclesiis, adific. quia tunc necessitas facit jus, & facile dispensatur: ut videmus quod licet electio Episcoporum de jure ad provinciales pertinet, tamen propter difficultatem conveniendi, in Hispania, ad Toletanum Episcopum transfulerunt in Concil. Tolet. 12. c. 6. de quo est text. in c. Cum longè, 63. dist. ad quem text. vide Covarr. in reg. possessor, p. 2. §. 10. ex n. 5. quibus etiam consonant omnia, & quæ paulo ante diximus de dispensatione juris propter distantiam locorum: quibus adspiciuntur omnia quæ considerant DD. in erectione novæ Parochiæ propter distantiam & incommodum parochianorum, de quibus vide latè Monet. d. cap. 11. n. 385. Ant. de Butrio in cap. Vacante, n. 5. ubi Abb. n. 2. & 5. & in cap. Consequens, n. 2. de Clericis non resident. Barb. in Past. alleg. 4. n. 1. & in collect. ad d. c. Ad audientiam, n. 2. de Ecclesiis, adif. ubi plures citat. Quæ omnia fundantur; nam cum propter supradictas causas, animarum salus valde periclitetur consulendum est subditis, & huic malo occurrere necesse est: cap. Petrus, 39. dist. facit text. in sui ratione, Clem. unic. vers. Aut talis necessitas, de Baptis. Mandol. tract. de signat. Grat. vers. Electiones, vers. Insuper morum periculum: itaque non quælibet sufficit distantia ad novum erigendum Episcopatum, sed ea dumtaxat quæ præbet difficultatem Episcopis pro administratione justitiæ, & subditis pro bono gubernio animarum suarum: Rota decif. 454. vers. Tamen non qualibet distantia, p. 1. rec.

94 Licet tamen hæc causa adeo legitima sit, si per alium modum subveniri potest plebi, nova non debet erigi Cathedralis: nam licet propter numerositatem populi dismembratur parochia & nova erigatur, tamen si administrationis possit succurri adjungendo alios Sacerdotes, per quos cultus divinus celebratur, & Sacramenta administrantur, non potest nova erigi Parochialis; ut voluit Rota in Aquilana nullitatis erectionis, 10. Maij 1613. coram Pirovano, quæ est decif. 484. in recent. Farinas. p. 1. cui adde Barbof. in Past. alleg. 68. n. 1. Lotter. de re benef. lib. 1. q. 28. num. 28. cum seqq. ex quibus inferunt, quod si intra limites Parochiæ adfit Oratorium, in quo Divina ministrantur, non potest nova propter distantiam erigi: Menoch. conf. 477. n. 9. Costa de remed. subfid. remed. 76. Riccius in prax. form. Eccles. decif. 454. n. in. Barbof. d. alleg. 68. num. 7. quæ omnia expressè decidunt in cap. Quoniam in plerisque 14. de offic. Ord. cui adde Barbof. in Past. alleg. 54. ex num. 126. alio enim pacto Episcopatum auctoritas numerositate vilesceret, contra id quod supra notavimus, ex text. in cap. Præ-

cipimus, ubi DD. §. 3. in ord. 16. q. 2. Lotter. de re benef. d. lib. 1. q. 11. num. 28. Verum distantia sufficit ad hujus causæ justificationem? non est in iure decisum; quare totum hoc arbitrio Summi Pontificis relinquatur, ut pensatis circumstantiis iudicet utrum commodè non possit per unum Prælatum Diocesis gubernari: ut in Parochiali resoluente Menoch. de Arbit. causa 495. Barbof. in collect. ad text. in c. Ad audientiam, n. 4. de Ecclesiis adif. plures apud Soloz. in Polit. India. lib. 4. cap. 5. vers. Por cenosmos. Quare, causa potest adesse mutandi Cathedralis ad alium locum intra eundem Episcopatum, quæ est situs commodior; per text. in cap. Si quis vult, 16. q. 7. Rebuff. in prax. tit. de trans. Episc. pag. mibi 306. num. 7. Papo. lib. 1. arres. tit. 13. arres. 3. in impressione de anno 1603. Quod similiter Gentiles observabant, & ita præceperat Imperator Trajanus Plinio minori, ut ipse testatur lib. 10. Epistol. 59. unde cum hoc modo succuri possit, non videtur causa sufficiens ad erigendam novam Cathedralis, nisi aliter Summo Pontifici videatur, cujus arbitrio totum id relinquatur, ut supra dictum est.

Excrecentia item reddituum, est etiam causa ut novus erigatur Episcopatus, & antiquus dismembratur: ut patet ex text. in d. extrava. Salvator, sepis allegata: Soloz. cum pluribus, de lar. Ind. d. tom. 2. lib. 3. c. 5. n. 27. & in polit. lib. 4. cap. 5. vers. Anadiendo, Lotter. de re benef. lib. 1. quest. 28. num. 25. quod antea in quocumque beneficio statutum erat, & apparet ex text. in c. Quoniam q. de vita & honest. Cleric. Rebuff. in prax. d. tit. de erect. Eccles. in Cathed. n. 3. Mandol. de signat. Grat. vers. Electiones: sic etiam diminuitur fructibus sit unio, cap. Cum M. Ferrariensis, cap. pen. de constitut. Rebuff. ubi proxime; ita & contrario sensu, erigenda sunt nova beneficia quando fructus superabundant: 104 optimè Soloz. dicit. tract. de lar. Ind. tom. 2. lib. 3. cap. 5. ex num. 27.

Justitia autem hujus causæ in pluribus fundatur, quæ proponit Rom. Pontifex in d. extrava. Salvator, & ex affluentia fructuum dimanant. In primis consideratur quod licet Tolofanus Episcopatus rebus abundaret immensis, nihil tamen in Ecclesia vel Diocesi Tolofana provenisset in divini cultus augmentum. Deinde quod ex adipe prohibebat iniquitas, juxta Psalm. 72. & luxus citas carnis defideria, & eversionum pompa, immensitas clientelæ, immoderata diffusio in parentes, & sumptus enormes. Ultimo verendum, ne Præful ille unicus incrassatus & dilatatus in excessivis opibus aliis superbus periculosè recalcitrans, Deum factorem suum derelinqueret, & ad suo salutari recedens, perniciosum exemplum in subditos derivaret. Quibus addendus est Reb. ubi prox. n. 4. Philippus Probus in additio. ad Joan. Monach. in c. Anaritis, de elect. in c. n. 7. D. Joan. Soloz. tract. de Ind. lar. tom. 2. lib. 3. c. 5. ex n. 27. cum seq. & in politica Ind. 1. 4. c. 5. vers. anadiendo que algunas vezes. Et hæc ratione sola magnæ affluentie divitiarum, divisio Episcopatum fieri potest: sed de periculo animæ & damnis ex immoderata reddituum affluentia provenientibus, videatur latè Soloz. ubi prox. d. tom. 2. cap. 30. ex nu. 27. cum multis seqq.

Antiqua est obligatio Prælatorum erga suam Ecclesiam, de qua meminit B. Paulus 1. ad Timotheum 5. dicens; Episcopum unius uxoris esse virum: unde Cathedralis spirituale ipsius uxorem esse satis constat: & testatur Euaristus Papa Epist. 22. ad omnes Ægypti Episcopos; cujus particula registratur à Gratian. in c. Sicut vir, 7. q. 1. ubi ait, quod sicut Christo conjuncta est sponsa, id est, Ecclesia, sic Episcopis junguntur Ecclesiæ: & sicut vir non debet negligere uxorem suam, sed diligere, & castè custodire, & amare, atque prudenter regere, sic Episcopos multo magis custodire, & amare, atque prudenter regere debet Episcopatum. Cui adde Cresper. in sum. Eccles. dist. verb. Episcopus, vers. Episcopos sponsus & lux Ecclesiæ, fol. mibi 317. Vivian. in rat. ad text. in c. Quoniam 14. de offic. Indic. Ord. in prim. & plura vide apud Bellef. disquis. Cler. p. 1. tit. de discept. Cleric. §. 15. ex num. 68. cum seqq. ubi disputat an verum sit matrimonium spirituale inter Clericum & Ecclesiam? & quod non sit ita strictum, sicut matrimonium Episcopi: per text. in c. Sicut in una,

in una, 21. q. 7. videndus Rodulfus Cuperf. in repet. text. in can. oportebat, 79. dist. pag. 299. n. 17. Ex quibus Apostolus ad Ephes. 5. ait: Viri diligite uxorem, sicut & Christus dilexit Ecclesiam, & semetipsum tradidit pro ea, Ecclesia enim Cathedralis sponsa dicitur Episcopi, cap. Cum inter Canonicos, de elect. c. Inter corporalia, de trans. Episc. d. c. Sicut vir, 7. q. 1. Challaneus in consuet. Burgund. tit. des droits appartenans à gens mariez. §. 1. in glof. apres la consommation, & in Catalo. glor. mund. 4. p. confid. 32. argum. 7. nam Matrimonium est duplex, spirituale & carnale, c. Cum societas, 27. q. 2. istud est spirituale quod contrahitur inter Christum & animam, c. Que Christo, c. Nuptiarum, 27. q. 1. Et hæc matrimonium in multis equiparantur: & in quibus conveniant & differant, videndus Graffis in decis. aurea 2. p. lib. 1. c. 12. num. 2. ubi notat fortius esse matrimonium spirituale Episcopi, quia per Consecrationem imprimatur Character: & ita initiatur electione Episcopi, ratificatur in Confirmatione, & consummatur in Consecratione, post Hostiens. notavit Belletus supra, n. 71. nam Ofce 2. legitur: Et sponsa bono tibi in iustitia, in iudicio, & in misericordia, & in caritativitate, & sponsa bono tibi in iustitia. Et Joann. 3. ait: Qui habet sponsam, sponsus est. Quomodo ergo sponsam diligere dicuntur Episcopi, si paucis & redditibus amplissimis percipere ex ipsius substantia illam ornare & ditare negligunt, sed redditus omnes in propriis lulis, epulas, atque lascivias convertunt? audiant Episcopi, sancti Hieronymi censuram in Michæam c. 2. relatum à Gratiano in cap. Ecclesiæ Principes, 35. dist. ubi ait: Ecclesiæ Principes qui deliciis affluunt, & inter epulas atque lascivias pudicitiam servare se credunt, prophetice sermo describit, quod eiendans sunt de spariosis domibus, lauti que conviviis, & multo labore epulis conviviis; & eiendans propter malas cogitationes, & opera sua; & sicut sicut que eiendans sunt; Evangelium lege, in tenebras scilicet exteriores, ubi erit stertus & irridor dentium. An non confusio & ignominia est, Jesum Crucifixum, magis strum pauperum, atque esurientem, farris tradente corporibus? Ieiuniorumque doctrinam rubentes buccas tumentiaque ora proferre: si in Apostolorum locum sumus, non solum sermonem eorum imitemur, sed conversationem quoque & abstinentiam amplectamur. Quare magna cum ratione Eminentissimus & Venerabilis Cardinalis Bellarminus de gemis Columbe, lib. 2. c. 5. circa finem, cum ipsa Columba deplorat quemdam Episcopum nobilem & præditem, apud quem soporatus vidit aulam vas argenteis splendidam, mensam magna ciborum præstantia referant, mappas & pellica nitida & odorem suam spirantia; Ecclesiam verò reliqua contiguam, ad quam die sequenti pro Missa celebranda accesserat, omnino contrariam; id est omnia invenit fordida & vilia, ita ut vix auderet in tali loco & cum tali apparatu divina Mysteria celebrare. Et ex hac causa Ecclesiasticos, qui notabiliter Ecclesiarum ornatum negligunt, graviter peccate notavit Coninch de altibus supernat. disp. 27. de Eleemosyna, dubit. 11. n. 195. Boni enim Pastores semper obtentillud D. Gregorii Nazian. orat. 10. in laudibus D. Basilij, ubi commemorans dissononem inter Antium, & D. Basilium, super divisione Diocesium ob eandem redituum copiam, concludit dididum hoc in Ecclesiæ commodum conversum esse, per hæc verba: Patria mirum pluribus Episcopis communia, animarum maiori cura suscipere, & qualibet evitate suis profectibus abundante, & c. que refert Soloz. de Ind. iure, d. lib. 3. c. 5. n. 32. tom. 2.

Ex quibus quando Præfules cultum Divinum ex affluentia divitiarum in Cathedrali & Diocesi non augent, sed ex adipe prodit iniquitas, & luxus carnis circa convivia, & totum patrimonium Crucifixi sibi vendicant; Episcopatus jure merito dismembratur, & novus erigitur: d. extrava. Salvator, Rebuff. ubi supra cui adde Philippum in Addition. ad Monach. in cap. Avaritæ, de elect. in 6. quem omnino commendat optimè in proposito Soloz. d. num. 37. & in polit. Ind. d. 1. 4. cap. 5. vers. Anadiendo que algunas vezes. Unde sicut divini cultus augmentum est causa novæ erectionis, ita ejus oblitio est causa sectionis vel dismembrationis.

Hinc etiam decretum fuit in Concil. Carthag. tertio Eraces de Eccles. Cathedr.

can. 49. relato à Gratian. in c. Placuit, 12. q. 3. ut Episcopi, Presbyteri, & Diaconi, vel quicumque Clerici qui nihil habentes ordinantur, & tempore Episcopatus, vel Clericatus sui, agros vel quæcumque prædia nomine suo comparant, tamquam rerum Dominicarum in invasionis crimine teneantur obnoxii; nisi admoniti Ecclesiæ ea ipsa contulerint. Simile etiam reperitur decretum in Concilio Toletano 9. Can. 4. registrato in c. Sacerdotes, 12. q. 4. quod etiam decretum renovatum fuit à Concilio Moguntino secundo can. 8. & Concilio Epaunenfi sub Gelasio I. can. 14. ubi ait, 113 Quisquis Clericus aliquid de munificentia Ecclesiæ, cui servaverit, adopsit, & ad summam Sacerdotium alterius Civitatis est, vel fuerit ordinatus, quod dono accepit, vel accepit reddat: & quod suum est ex proprietate, vel secundum instrumenti seriem probatur emisse, possideat. Vide etiam Concilium Hispanense primum Can. 2. Partium lib. 1. c. 16. Cresper. in sum. Eccl. dist. verb. facultates, quas Clerici in Officio acquisierint, Ecclesiis remaneant, fol. 405.

Hinc etiam Episcoporum & Ecclesiasticorum divitia: in usu bono, id est, in distributione bona consistunt: quare tunc verè divites erunt, quotiescumque in pias Ecclesiæ & pauperum funduntur obventiones. Audiamus ergo, & semper memorie commendemus, Cyprianum Carthaginensem lib. de habitu Virginum, altè loquentem per hæc verba: Locupletem te esse dicis & divitem, & utendum putas his quæ possidere Deo voluit: utere, sed ad salutes; utere, sed ad bonas artes; utere ad illa quæ Deus precipit, quæ Dominus ostendit; divitem te sentiant pauperes, locupletem sentiant indigentes, patrimonium tua Deo funera, Christum ciba, ut virginitatis præferre gloriam liceat; ut ad Domini præmia venire contingat multorum precibus exora; commenda illic thesaurus tuos ubi nullus fur effodiat, quo nullus insidians grassator irrumpat. Hinc S. Joannes Chryostomus homil. 78. in Math. cap. 24. loquens etiam cum divitibus Laicis quos Deus amplis opibus ditavit, ait: Ideo enim apud te pecuniam esse passus est, ut alimenta pauperibus in opportunitate concedas. Quid est porro in opportunitate: cum egant, cum fameliscant: sicut igitur tu conferso ad dispensandum dedisti, quæ Dominus tibi, ut oportere impendas. Hinc etiam in Conc. Niceno 2. quod reperitur to. 4. Conc. Alterius Amasij Episcopus sermo in Lazaronum, & divitem Epulonem: quid d. Conc. inferitur, actu 6. Concilij generalis 7. Niceni 2. tom. 4. ait: Omne enim quod non ad usum, sed ad speciositatem comparatur, lascivias habet accusationem; ait Divinus Basilus: Insufficiant igitur nobis quæ ad usum tantum habebimus, & ex his pauperibus largiamur, manumque porrigamus, ut & nos aliquando Dei vocem audiamus dicentis: Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Si enim plura in hac inopia, curiosa & pia Sanctorum dicta, & sacre Paginæ exempla videre cupias? consule Barbof. in collect. ad text. in cap. Quiescamus, dist. 42. & in Pastor. tit. 2. glof. 9. per totam, Trident. sess. 25. de reform. cap. 8. ubi idem Barbof. in collect. num. 1. Unum tantum omittere non tantam vim habere Eleemosynam apud Deum ad emendanda peccata, & misericordiam obtinendam, ut Viri misericordes qui non presumptione & spe veniam, sed ex fragilitate peccarunt, ante mortem dolendo, veniam & tempus emendationis consequuntur: ex adductis à Barbof. in d. can. quiescamus, dist. 42. n. 7. cui addendus est omnino Alfonso de Valdes tract. de Eleemos. 1. p. fol. 8. m. 6. & seqq. vers. quinto principatiter quero. Aliud est enim divites tenere, aliud teneri à divitiis: ut distinguit S. Augustin. Epist. 89. ad Tiberium: tunc enim ex adipe, id est, ex divitiis iniquitas non prohibet, & causa dismembrationis Episcopatus non erit, si dives Prælati divitiis redè utatur, si eum sentiant divitem pauperes, & ipsa Ecclesia.

Sicut etiam expensæ Episcoporum, quæ in necessariis usibus fiunt, veluti in sui sustentatione, considerandæ sunt respectu Dignitatis Episcopalis, non verò respectu Nobilitatis; nam status Episcopalis, status sanctitatis & perfectionis est, in quo potius Nobilitas & status secularis dimitteendus est quam fovendus: & qui illum statum profuerint, Ecclesiasticæ modestiæ humanæ nobilitatem subintrare debent, potius quàm Ecclesiæ humilitatem ad seculi pōpam reducere;

Idem antea in quocumque beneficio procedebat, 102.
Diminuit fructibus fit uno, 103.
Nova beneficia erigenda quando fructus superabundant, 104.
Damna immoderatarum divitiarum, 105.
Periculum animae ob immoderatam divitiam, 106.
Cathedralis est uxor spiritualis Episcopi, 107.
An matrimonium spirituale contrahatur inter Clericum & Ecclesiam, ibid.
Matrimonium duplex, carnale, & spirituale, 108.
In quibus conveniant, vel differant, 109.
Matrimonium spirituale fortius carnalis, quia imprimit Characterem, 110.
Quomodo imitatur & perficitur, ibid.
Episcoporum male uentium diuina censura, 111.
Episcopi uitorem palatii sui procurantis, & Ecclesie ornatum desipientis Exemplum, 112.
Ecclesiastici non abiter Ecclesie ornatum desipientes grauius peccant, 113.
Droitus Episcopatus ob affluentiam diuitiarum utilis, 114.
Ratione male administrationis Episcopatus dismembratur, 115.
Diuini cultus augmentum est causa erectionis; obliuio dismembrationis, 116.
Clerici ex redditibus Ecclesiasticis ementes bona sibi, qua pena puniendi, 117.
Facultates quas Clerici in officio acquirunt, an in Ecclesia remaneant, 118.
Episcoporum & Ecclesiasticorum diuitia quomodo expendantur, 119.
Pauperes diuitem sentire debent Ecclesiasticum, 120.
Droitibus quare Dominus concessit diuitias, 121.
Diuitiarum usus, 122.
Aliud est diuitias tenere; aliud à diuitiis teneri, 123.
Expense Episcoporum ratione Dignitatis, non Nobilitatis, facienda, 124. & seqq.
Beneficia fundata pro Ecclesiastica, non pro mundana nobilitate, 125.
Episcopus non potest pro libito disponere de superfluis, 126.
Episcopus nobilis quantum possit expendere, 127.
Episcopus moderatè potest donare consanguineis, sed non eos dirare, 128. 135.
Modus agendi cum consanguineis in Ecclesiastico, 129.
Episcopus cur debet esse sine patre, & sine matre, 130.
Pompa qualis debet esse tam in Ecclesiastico, quam in seculari, 131.
Ecclesiastici & seculares quando peccent elemosinam non tribuendo, 132.
Episcopo nihil turpius, quam uanitatibus incumbere, 133.
Facultates Ecclesie eidem, vel pauperibus distribuenda, 134.
Diuitie quare Ecclesiasticis permittantur, 136.
Mens Episcopi qualis debeat esse, 137.
Impensa Episcopi secundum redditus, & consuetudinem, 138.
In erectionibus novarum Cathedralium cautissime procedendum, 139.
Quomodo cause debent verificari, 140.
Exrescentia populi per conversionem Infidelium an sit iusta causa noue erectionis Cathedralis, 141. & seq.
Conuerso populo, erigenda Cathedralis ubi antea fuit, 142.
Conuerso populo, quo casu dandus Vicarius, 143.
Iuineris difficultas siue periculum, est causa erigendi nouam Cathedralam, & ex quibus id accidat, 144. & seqq.
Temporatis nomine quid ueniat, 145.
Societas malorum hominum quando sit causa noua Cathedralis, 146.
Malos Praesules dat Deus in penam mali populi, 147.
Ex merito plebis Episcopi deprauantur, 148.
Bella continua, pestes, frequens aeris intemperies, soli ferilitas, aquarum inundatio, hostium incurfus, sunt cause transferendi Cathedralam, 149.
Particularis commoditas non est causa transferendi Cathedralam, 150.

Nec si alio modo succurri potest necessitati, ibid.
Absentia Episcopi quando licita propter bonum commune, 151.
Idiomatum diuersitas an sit causa erigendi nouam Cathedralam, 152.
Idiomatum diuersitas per Vicarium supplenda, 153.
Episcopatus nouus non est erigendus etiam iusta existente causa, si alio modo potest succurri, 154. 178.
Cap. In plenitque, de offic. Ordin. interpretatur, 155. & seq.
In Vicario residet ordinaria potestas, 156.
Papa solus transfert Episcopos, 157.
Vel ille cui Papa talem delegat potestatem, 158.
Populi diuersarum linguarum posse esse in una Ciuitate exemplis probatur, 159.
In una Ciuitate duo non possunt esse Episcopi, 160. secus ex dispensatione Papa, ibid.
Vnum corpus, duo non potest habere capita, 161.
Episcopus an teneatur sub Vicarium subsistere, 162.
Habere Vicarium, priuilegium est in fauorem Episcopi concessum, 163.
Nominatio Vicarij tendens in necessitatem subditorum fieri debet ab Episcopo, 164.
Episcopus an possit duos Vicarios constituere, 165.
Episcopus tenetur inuigilare ne ones pereant, 166.
Nec excusatur ex ignorantia, si lapsus eas deuorat, 167.
Episcopus aequè Pastor est omnium subditorum, 168.
Episcopus tenetur procurare ne desint ouibus que necessaria sunt ad salutem, 169.
Cura qualis debet esse Episcopi in rudibus ouibus, 170.
Curatus uerba pro capacitate audientium debet dirigere, 171.
Necessitate existente, à regulis horis receditur, 172.
Existente populo Latino, & Graeco, quomodo succurrendum, 173.
Latinus Episcopus Graecum non potest ordinare, nec e contra, 174.
Episcopus secundus creatus in populo Latino & Graeco, qualis esse debeat, & quo pacto gubernatur & creatur, 175.
Episcopi sine administratione quomodo appellantur, 176.
Tempestas calamitosa est causa mutandi Cathedralam, 177.
Malus situs Ecclesie quando sit causa mutandi Cathedralam, 178.
Diocesim esse in territorijs duorum Principum non est causa diuidendi Episcopatum, 179.
Non rectè arguitur de diuisione Prouinciarum temporalium ad diuisionem Episcopatum, 180.
Episcopatus duo potius erigendi, quam duo Episcopi in una Ciuitate permittendi, 181.
Damna plura ex duorum Capitum gubernatione, 182.
Vnus Episcopus ex dispensatione Papa an possit habere duas Ecclesias, vel duo Pontifices unam Ecclesiam, 183. vide 107.
Beneficia duarum Cathedralium unitarum quando possunt superari, 184.
Vnio facta propter diminutionem, soluitur propter augmentum, 185.
In erectione noue Cathedralis nihil verificandum: & quare, 186.
Etiam si appareat causas non esse veras, 187.
Appellatio non suspendit in erectione noue Cathedralis, 188.
Noua Cathedralis quibus legibus gubernanda, 189.
Ecclesia inferiores moniter erecta quibus legibus gubernanda, 190.
Ciuitates noua quibus legibus gubernanda, 191.
C. De his, 12. distin. loquens de Metropolitana, de Cathedrali intelligendum, 192.

Supposita amplissima erigendi novas Cathedralis potestate, Summo Pontifici specialiter reservata, de qua cap. 3. quis Cathedralis Ecclesias erigere possit? longè late tractauimus; causas earumdem erectionum sequitur pertractare, ut quando casus acciderit, prae manibus haberi

beri possit: Et licet genericè sumptè ad necessitatem vel utilitatem reuocentur, ex latè adductis ab Azorio *inst. mor. p. 2. lib. 6. c. 30. qu. 3.* Monet de *communt. ult. volunt. c. 11. n. 82.* que uno uerbo referuntur in *c. Tribus 36. de Consecr. dist. 1.* ubi S. Augustinus ita scribit: Tribus ex causis loca Sanctorum tranfundenda sunt. Prima cum necessitas Perceptorum, loca eorum grauerit. Secunda, cum difficultas locorum fuerit. Tertia, cum malorum societate grauentur. Ubi Glof. 1. non solum de translatione Reliquiarum, uerum etiam Ecclesie, intelligendum esse ostendit: Tamen ut magis specificè loquamur, causas omnes in in diuiduo proponere necessarium duxi.

2 Et quidem licet arbitrarie sint ex Solortz. de *Indiar. Jur. tom. 2. p. 3. c. 5. n. 9.* Menoch. de *arbit. centu. 5. casu 497.* Prima principalis & à quo omnes alie dependent, est uoluntas Pape; ex Isidoro Mosconio *tract. de Maiestate militantis Ecclesie lib. 1. c. 15. statim post principium;* à quo dependet tota Nauicula Christianae gubernatio, & cui particulariter referuata est diuio, vel unio Episcopatum; ut latè probauimus *d. c. 3. & latè etiam probat cum pluribus d. Joannes Solortz. in sua politica Indiana l. 4. c. 5. in princ. nec eius potestas potest conuerti, cum supra jus possit dispensare: c. Proposuit, de consec. praben. & in his que uult, est pro ratione uoluntas: §. Sed & quod Principi, *Instit. de iur. nat. gen. & civi. nec in mundo reperitur qui ei possit dicere, cur ita facis? Joannes Hugo tract. de offic. quator Prelator. 1. p. c. de sum. Pontif. oraculo, nu. 2. ad quod conuict illud Ecclesiastes, c. 8. ibi, sermo Regis potestate plenus est, nec dicere ei quisquam potest, quare ita facis: nam cum ratio distribuiendi novas Cathedralas eaque mutandi & alterandi nunquam fuerit stabili, sed pro temporum uarietate mutaretur, ut docet Petrus Greg. *Synt. ag. iur. lib. 5. c. 12. num. 4.* totum hoc ab arbitrio Romani Pontificis pendere debet: ut bene considerat Lotter. de *benef. lib. 1. quest. 11. num. 18.* præcipuè cum mutatio Ecclesiarum non sit contra ius diuinum, nec contra jus naturale: sed tantum iure positivo introducitur: Concil. *Trid. sess. 25. cap. 5. ut latè probat Monet. de comm. ult. volunt. c. 11. ex n. 52. 57. & 240. cum seqq.* idè Rom. Pontificis facultas nullo modo debet coarctari, cum circa hæc plenissima habeat potestatem, & ad ipsum leges condere pertineat: *c. 1. de constit. in Decret. & in 6. nec Concilium generale sine eius autoritate aliquid facere possit, c. 1. c. Regula uestra, & ferè per totam distin. 17. Monet. supra nu. 248.* nec eius potestas limitetur nullo modo nisi tantum circa alienationem uersalis Ecclesie, quam facere non potest, ueluti si Ordinem Episcopalem abolere uellet: ut notauit Lotter. *supra in princ.* ideoque potestas Pape tantum limitatur quando decoloraretur status Ecclesie uersalis, ex *text. in can. Et si illa, 1. quest. 7.* quem notabilem uocat Roman. *conf. 345. numer. 14.***

13 Uterius probatur, quia solus Pontificis est auferre jus uni Ecclesie, & illud alteri tribuere: *c. Constitutus, de relig. dom. c. fin. de confirm. utili vel inutili.* Petrus de Perusio *tract. de unionibus Ecclesiarum, c. 4. num. 2.* idè ad solum Pontificem supremum spectat unio Cathedralium, *c. No. uis, 16. q. 1. c. Felix, 17. q. 1. c. Mutationes, c. Sicut unire, de excess. Prelat. Perusius supra num. 1.* qua ratione, causam efficiunt Episcopatus, ac per consequens eius Ecclesie Cathedralis, esse Summ. Pontificem, latè probat Lotter. *d. lib. 1. qu. 1. c. ex num. 7.* & ab ipsius uoluntate pendere: *q. 11. num. 18.*

15 Quæ omnia, attenta suprema Pontificis potestate, indubitarii iuris sunt: nam in substitutione nouarum Sedium semper absoluta fuit: *c. Præcipimus 53. vers. nam & Concilium, 16. q. 1. cum adductis supra cap. 3.* cum de erectione Cathedralium tractauimus. Nec in hoc casu agitur de proprietate alienationis alicuius rei Ecclesiasticæ, quæ non est sub libera dispositione Pape, prout sunt tituli beneficiales, *c. 2. de prabend. in 6. nec decoloratur status uersalis Ecclesie, in quibus casibus limitatur Rom. Pontificis potestas, ex latè adductis Selua de *benef. 4. p. q. 8. ex nu. 481. cum seq. nec separatur Territorium à proprietate Ecclesie, sed ad inuicem permittentur; ut contingit**

in unione duorum beneficiorum, per quam non fit alienatio donorum Ecclesie unitæ, sed iuxta tantum unius transeunt in aliam: *cap. Quia Monasterium, de religiof. Domib. c. Recolentes, de statu Monach. Petrus de Perusio qu. 2. nu. 1. 12. & 13.* ex quibus cum iurisdictione coherentis Territorio sit de proprietate Ecclesie, non minuitur in substantia per latitudinem, vel anguliam Ecclesiarum Cathedralium: Oldradus *conf. 176. num. 2. & 3. Lap. in suo consilio, quod est post Olaradi Consilia, nu. 3. ad finem.* Et quamuis Ecclesie particulares sua habeant Terroria; illa tamen habent subalternatè ad Papat, qui ea illis concessit: ut optime notauit Lotter. omnino uidentis *dist. c. 11. num. 2.*

Quia de causa in beneficalibus, ubi amplissima est Romani Pontificis potestas in administratione, ut notum est apud DD. & probat Monet. *sup. num. 249.* inconueniens non est, uni applicare, & alteri auferre, cum de dominio Ecclesie non exeat, neque in erectione nouarum Cathedralium, siue in mutatione ipsarum, siue in dismembratione, fieri dicatur injuria Ecclesie uersalis, aliquid particulare statuendo, cum siue sint plures Cathedralis uel pauciores, totus Orbis est sub iurisdictione Pape; ut uoluerunt plures apud Lot. *sup. num. 9.*

Nec si discretionem in administratione requiramus aliquid obert, nam totum hoc ad iudicium internum animæ; non uerò ad externum humanum spectat: *c. Si Papa, distin. 40. can. oues, 2. quest. 7. Lotter. numer. 6.* latissime Barbof. cum pluribus in *collec. ad tex. in d. c. Si Papa: quæ sper totum.*

Similiter nec si ordinariam potestatem spectemus, contrarium decidendum est: nam hoc distat iuxta supremum Pastorem, & alios Ecclesie Prelatos; quòd ille causam non tenetur exprimere, illi uerò e contra: *Clem. unio. de reb. Ecclesie.* ideo neque citare, neque ullam aliam iuris formam aut solemnitatem seruare tenetur in erectionibus Cathedralium, sed nuda & simplex eius uoluntas sufficit: *cap. Vnam sanctam, Extrauag. de maior. & obed. Fulcus de uisita. lib. 2. cap. 1. numer. 6. Monet. dist. cap. 11. 25. num. 45;* licet ex urbanitate alicui unioem uel erectionem interdum committat, ut pluribus tradit Azor. *dist. mor. p. 2. lib. 6. cap. 28. q. 10.* & cum præsumatur id fieri non aliquo temporali affectu, sed Spiritu sancto iudicari, & pro bono statu Ecclesie, *c. Violatores, c. Præcipimus, 25. q. 1. Lotter. n. 7. & 8.* non est cur ab hac opinione discedere possimus.

Nec obstat *text. in c. Tua uaper, de his que sunt à Prelatis:* ubi concedere Ecclesias aliis Ecclesiasticis prohibetur Episcopo sine consensu Capituli, ea ratione, quia concessionibus Ecclesiarum perpetuas, ad alienationes non est dubium pertinere: ergo similiter uidetur quòd eas non possit facere summus Pontifex, cum Patrimonium Christi non possit alienari.

Quia, relicto quòd illius textus dispositio loquitur in Episcopo, cuius differentia à Romano. Pontifice satis nota est, tamen ex causa utilitatis, ipse Episcopus cum totius Cleri consensu & tractatu præuio, unioem facere potest; ut uoluit *text. ibid.* ergo Pontifex supremus, in cuius potestate residet harum Cathedralium erectio, & omnium negotiorum resolutio absque consilio & tractatu alicuius, ut latissime probauimus *supra cap. 3.* cum de erectione Ecclesiarum Cathedralium pertractauimus, solus id facere poterit.

Præterea in eo *text. huiusmodi* concessionibus, Alienationes appellat Roman. Pontifex, quia perpetuò auferuntur ab una Ecclesia, & alteri applicantur quæ perpetua est; ut notat Glof. ibi, *uere perpetuas;* at in Pontifice Maximo ualde diuersum est; nam respectu ipsius, Alienatio dici non potest talis concessio; cum ab Ecclesia uersali non alienet, sed tantum restringat, uel dilatat; & cum Ecclesie administrator sit, ipsi plura licent quæ ceteris Prelatis prohibentur. Valde enim diuersum est aliquid esse perpetuum, uel alienationem esse perpetuum: ut per DD. *l. nam Imperator, ff. de legib.* notauit Glof. marginalis *ibid.* ideo Gratia Romani Pontificis erit perpetua, sed alienatio nequaquam

novo sine Territorio, vel assumitur de illis qui sine admittuntur sunt, qui vulgariet *Nullatenenses* nuncupantur, & in Italia Episcopi in partibus Infidelium nuncupantur, in Hispania vero, *Obispos de Anillo* appellamus; ut notavit Abbas in d. c. *Quoniam*, notab. 4. ubi Vivian. in d. *vers. Et si videris*: Barb. n. 1. de quibus dicimus in c. 32. de *Eccl. Cath. Capit. in manib. Infid. post. n. 12.*

177 Supradictis etiam adungi potest tempestas calamitosa; de qua in l. *Ex condulto*, §. *Si vis tempestatis calamitosa*, ff. *locati*, quam Vim divinam appellat Phinius lib. 18. cap. 28. quae adeo potest esse continua, ut propter incommoda necesse sit Cathedralis mutare: de quo vide Mandof. *dist. tract. de Sign. Grat. verbo Erecciones*, *vers. Tempestas calamitosa*.

178 Malus vero situs Ecclesiae nullatenus est causa novi erigendi Episcopatus, sed succurrendum est huic incommodo eo modo quo diximus supra: videlicet per aedificationem novae Cathedralis: sicut difficultas itineris, vel distantia loci, seu quaelibet alia causa ex supradictis, cui alio pacto potest succurri non est sufficiens causa novae erectionis: ad quod videnda est magistralis Decisio Aquilana *nullitatis erectionis* 10. *Maij* 1613. *coram Pirovano*, quae est *de-ef. 484. in recentioribus Farin.* quam omnino vide, junctis his quae late cum pluribus congerit Barbof. in *Pastor. alleg. 68. ex n. 1.* sicut necesse Episcopatum sive Diocesim in duobus Territoriis duorum Principum secularium, est causa ipsam dividendi: cap. 1. 10. *distin.* ubi Gloss. Gemin. Cardin. & Alex. quia licet hec sit causa dividendi provinciam, l. 1. *c. de Metropol. Beryto*, tamen non bene arguitur de divisione Principatum & provinciarum temporalium ad divisionem Episcopatum: ut auctoritate Alber. in d. cap. 1. 10. *dist. tenet Franc. Marcus dec. 1. 12. n. 27.*

181 Supradictis vero, & aliis forsitan causis existentibus, potius novi sunt erigendi Episcopatus, quam in una Civitate duo constituendi Episcopi, quod nullatenus permitti debet: d. c. *Quoniam in plerisque* 14. *de offic. Ord. Barb. in Pastor. d. alleg. 54. n. 126.* plurima enim damna ex gubernatione duorum Capitum subsequuntur, de quibus est optimus textus in c. *In apibus*, 41. *in ordine*, 7. q. 1. ubi S. Hieronymus ad *Rusticum Magnacum*, *Episc. 4. ait*, *In Apibus Princeps unus est, Grues unam sequuntur ordine literario: Imperator unus, Iudex unus provincia. Roma ut condita est, duos fratres simul habere Reges non potuit, & parricidio dedicatur. In Rebecca utro Esau & Jacob bella gesserunt: singuli Ecclesiarum Episcopi, singuli Archiepiscopi, singuli Archidiaconi, & omnis Ordo Ecclesiasticus suis Rectoribus mittitur: de qua re vide plures quos sequitur Barbof. in *collect. ad d. cap. In Apibus*, n. 3. sed an auctoritate Romanorum Pontificis unus Episcopus duabus possit praesidere Ecclesiis, vel duos Pontifices una possit habere Cathedralis? Dic affirmative, ex adductis in puncto cap. 8. *de unione Ecclesiarum Cathedralium*.*

184 Hinc est quod si duae fuerint Cathedralis unite propter deficientiam ministrorum, si deinde illorum numerus adeo excreverit, ut per se unusquisque sufficiat ad splendorem, cuiusque Ecclesiae, supprimi possunt beneficia: per ea quae tradit Petrus Gregorius Tolofanus *de benef. cap. 29.* & eo citato Lotter. lib. 1. *de re benef. quae 28. numer. 94.* sed magis convenit ut quaecumque unio fit propter diminutionem, ita eodem modo dissolvatur propter augmentum; ut scilicet Ecclesiae neque officio, neque redditibus suis defraudetur: c. *Ex parte de concess. praeb. Lotter. ubi proxime*, num. 95.

186 Verum quia haec tractatum est de causis novos erigendi Episcopatus, videamus an consistit in Bulla de causis, aliquid verificandum sit? Et breviter dicendum, quod nisi Papa id praecipiat, opus non est; quia dum causa exprimitur a Papa, non possunt in dubium revocari; praecipue in hac materia, in qua consistorialiter proceditur: non enim fas est obicere Papae, & sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalibus mendacium: ut notavit Grammat. *decis. 65. num. 63. vers. Et maxime cum est pragmatica*: quod procedit etiam si appareat aliquas ex illis causis veras non esse, sed erroneas, & non

subsistere, satis enim est vel unam subsistere, vel Papam supponere in genere se ex iustis causis moveri: l. *unica*, *c. de Metropol. Beryto*: ut optime duabus Rota decisionibus allegatis, notavit Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 11. ex num. 98. usque in finem*.

Ex quibus etiam sequitur, non obstante appellatione, ad ulteriora esse procedendum in erectione novae Cathedralis, & in formando Capitulo, portionibusque Canonice assignandis, ceterisque exequendis: cum appellatio non suspendat: c. *Ad audientiam*, *de Eccl. adif. l. 9. tit. 10. p. 1. Salga. de protecl. Reg. p. 3. c. 5. n. 42.*

Jam vero nova Cathedralis erecta ex difmembratione, alterius, quibus legibus gubernanda sit non abs re inquiritur. In qua questione breviter dicas, quod dum legibus & statutis a legitimo Superiore stabilitur, a Sede Apostolica confirmatis, iidem regitur, quibus Ecclesia illa gubernatur, a qua ipsa divisa & difmembrata est; per tex. & DD. in l. *Si eadem*, ff. *de offic. Assessor. & in l. unica*, *c. de Metropol. Beryto*, & pluribus resolutis Soloz. *de India. lr. 10. 2. l. 3. cap. 5. ex num. 64.* ubi differentiam notat inter has, inferiores Ecclesias; ut in his supradicta procedant; inferiores vero circa non exprella secundum leges Metropolitanarum Ecclesiarum gubernentur: per tex. optimum in c. *Cum olim*, *de censib. juncto cap. De bis*, 12. *distin.* ibi, *num. eundemque in psallendo teneant modum, quem in Metropolitana Sede cognoverint institutum*. Quod primum de Civitate Regia statutum fuerat circa jura Civilia, in l. *unica*, *c. de Metropol. Beryto*: adde Soloz. cum pluribus *supra n. 66.* Et licet tex. in d. c. *De bis*, & de Metropolitana loquatur, tamen de Cathedrali intelligitur, ex Barbof. in *collect. ad eum text. num. 1.* de quo videnda sunt quae notavimus in *tract. de unione & perenni Cathedralitate Caesar augustana*, in *Templo S. Salvatoris*, c. 2. nu. 51. & *seqq.*

C A P U T V I I.

De causis Translationis Ecclesiae Cathedralis:

S V M M A R I V M.

Translatio quid sit, 1. & 121.
 Translatio & Mutatio pro uno sumuntur, 2.
 Cathedralis non possunt mutari absque decreto Romani Pontificis, 3.
 Propria auctoritate Episcoporum transferri non possunt, 4.
 Si auctoritate Episcoporum mutantur, vel transferantur, perdunt Cathedralitatem, 5.
 Translationes ex utilitate vel necessitate fieri debent, 6. & seqq. item 10. 31.
 De mutatione status quando tractetur, 7.
 Utilitas, vel necessitas particularis non attenditur in Translatione, 8.
 S. Petrus quare de Antiochia Romam transfuit Cathedralis, 9.
 Cathedralis de sui natura immutabiles, 10.
 Reliqua SS. Apostolorum Petri & Pauli quare translatae, 11.
 Causae Translationis plures numerantur, 12.
 Difficultas audeandi loca, 13.
 Cum malorum societate gravantur, 14. 17.
 Si continuus bellis vel hostium incursibus vexentur, 15. 19.
 Persecutio, bella continua, pestes, inundationes, incendia, 16.
 Aeris intemperies, 17. & seqq.
 Meliorationis causa transferuntur Ecclesiae Cathedralis, 18. 27.
 Sterilitas etiam est causa Translationis, 19.
 Depauperata Ecclesia uniri vel transferri debet, 20.
 Malitia populi odio Episcopum prosequentis, an sit causa Translationis [Cathedralis], 21.
 Est causa Translationis Episcopi, ibid.
 Si alio modo potest succurri non debet transferri Cathedralis, 22. 32. 39. 52.

Ab hostibus devastata, vel populo destituta ciuitate, alibi transferenda est Cathedralis, 23.
 In diminutione civitatis, ratio habenda est prioris status, 24.
 Propter rebellionem ciuitatis erga Romanam Sedem fit Translatio, 25.
 Locus periculosus quando fit causa Translationis: ubi exemplum ponitur, 26.
 Gentiles deorum suorum sana solebant transferre ex causa, 28.
 Causae Translationis Episcopi non sunt causae Translationis Ecclesiae, 29.
 Causa debet esse perpetua ut Ecclesia transferri possit; ad transferendum Episcopum sufficit temporalis, 30.
 Sedans scandalum, pacis & concordiae causa transferuntur Cathedralis, 31.
 Dummodo alio modo sedari non possint, 38. 53.
 Iusta existens causa Translatio fieri debet non obstante contradictione: secus si ob honorem personarum, 33. 52.
 Si intra Diocesim potest transferri, alio non est transferenda, 34. 36. 41.
 Dignus non potest uniri minus digno, 35.
 Augmentum beneficiorum est causa Translationis, 37.
 Concordia cum seclione beneficii fieri non debet, 38.
 Si defectus Ministrorum suppleri potest, Vno vel Translatio fieri non debet, 39.
 Diminutus fructibus quando minui debeat numerus Præbendarum, 40.
 Ecclesiarum Cathedralium varia mutationes, 41.
 Causa perpetua & temporalis differentia explicantur, 43.
 Ex causa temporalis Translatio facta tantum durat quantum causa, 44.
 Translata Moniali ad tempus, dos, & alia in primo remanent monasterio, 45.
 Bona Monialis translata ad quem spectent, 46.
 Translata Ecclesia, ibi aliqui vel plures Clerici remanere debent, 47.
 Translatio fieri potest destruendo locum, vel illum dimittendo, & de utriusque differentia, 48.
 Dimisso loco aliquid relinquatur in memoriam pristinae dignitatis, 49.
 In Translationibus consensus Episcopi & Cleri concurrere debet, 50.
 Item Regum qui sunt Patroni illarum Ecclesiarum, 51.
 Reges Hispanie sunt Patroni Ecclesiarum Cathedralium, ibidem.
 Expensa facta a consentire debente, facit praesumi consensus, 54.
 Tenor Translationis inspicendus ut cognoscatur translatum, 55.
 Probatio debet esse certa, alias non attenditur, 56.
 Translata pensio quomodo solvenda, 57.
 Effectus Translationis enumerantur, 58. & seqq.
 Translatio facit locum assumere naturam translatae, 59.
 Antiqua Cathedralis per Translationem amittit privilegia, 60.
 Translato Episcopo, non transferuntur Sedes, 61.
 Ecclesia quae remansit Cathedralis in habitu, post Translationem, an appellari possit Cathedralis, 62.
 Reservatis iuribus appellari potest Cathedralis, 63.
 Privilegio concesso, non sufficit illud habere in habitu, 64.
 Differentia Translationis propter delictum, & eius quae ob aliam causam fit, 65.
 Translato loco & Dignitate, nihil remanet: secus si locus tantum transferatur, 66.
 Translata Cathedralis, in dubio reservata iura non praesumuntur, 67.
 Ecclesia unita retinet sua privilegia; Translata econtra, 68.
 Episcopus cedendo loco & Dignitati retinet ea quae sunt Ordinis, non vero ea quae sunt iurisdictionis, 69.
 Privilegia transferuntur una cum Ecclesia translata, 70.
 Ministri antea Exempti, tales remanent, 71.
 Cives subrogati, privilegia priorum gaudent, 72.
 Monachus venenians Abbas, remanet primi Monasterii Religiosus donec Translato perfecta sit, 73.
 Frances de Eccl. Cathedr.

Privilegia aliqua conservari in memoriam pristinae dimissionis quomodo intelligendum, 74.
 Ecclesia Oxoniensis quare translata: & ubi, 75.
 Omnes aliae Cathedralis status fieri debent in Ecclesia translata, 76.
 Omnes Reliquiae & Corpora Sanctorum transferuntur ad eam, 77.
 Dum aliquis est in officio, non debet privari competentibus ratione illius, 78.
 Fructus Ecclesiae translatae ad Ecclesiam translariam pertinent, 79.
 Et a quo tempore, 80.
 Actus spoli conservantur Ecclesiae translatae, 81.
 Missae, vel alae fundationes, veluti Anniversaria an transferantur cum Ecclesia, vel locus fiat substituto: 82. & seqq.
 Translatione facta, omnia pertinent ad Ecclesiam translariam, 83.
 Translata Ecclesia, in alia celebrande sunt Missae quae in prima erant fundatae, & alia, 84.
 Et quomodo intelligatur, ibid.
 Realia transeunt cum Translatione, 85.
 Missae Confraternitatum transeunt ad locum ad quem mutatur Confraternitas, 86.
 Privilegia quomodo transeunt cum Translatione, 87.
 Translatio debet esse perfecta ut transeant omnia ad Ecclesiam translaram, 88. 119.
 Monachus donec proficatur in secunda Religione, semper censetur primi monasterii, 89.
 Episcopo translato, quando secunda Ecclesia dicatur Episcopatus, 90.
 Eminentissimus Cardinalis Sandoval invitus ex Ecclesia Giennae ad Toletanam translatus, 91.
 Translata Ecclesia, transferuntur persona, 92.
 Translata Ecclesia, destructus remanet status primi loci, 93. 116.
 An requiratur profanatio, 94. & seqq.
 Translationis & dimissionis Ecclesiae differentia, 96.
 Translata Ecclesia legibus eius ad quam transferatur debet gubernari, 98.
 Verba loquentia de translato, non possunt intelligi in eo, qui transfertur, 99.
 Sacerdotio translato, Legis translatio dicitur, 100.
 Translato principali, omnia accessoria transferuntur, 101.
 Translatione transfertur dominium, 102.
 Translatione extinguitur status, & beneficium, 103.
 Translata Cathedralis, Ecclesia assumit omnes honores Cathedralis, 104.
 Monachus exemptus ab Ordine, remanet subiectus Ordinario, 105.
 Iura quae Translata Ecclesia debebantur, competunt novae, 106.
 Translatio censetur facta cum bonis Ecclesiae antiquae, 107.
 Translata Cathedralis ad aliam Cathedralis, prima definit esse Cathedralis, 108.
 Idem in Parochialis, ibid.
 Una Ecclesia, sponsa non potest esse duorum, 109.
 Exercitium potest esse penis duos, 110.
 Translatione facta, secunda Ecclesia iisdem utitur iuribus ac prima, 111.
 Translata Cathedralis, omnia pertinent ad locum ad quem fuit facta Translatio, 112.
 Si concordatur aliter, id servandum est, 113.
 Ecclesia Carthaginensis, quare ad ciuitatem Murciam, & quo tempore translata: 114.
 Ecclesia translata Cathedralis, privilegium quadraginta passuum immunitatis competit secunde, 115.
 Palatium Episcopi, translata Cathedralis, omnia perdit privilegia, 116.
 Quae non sunt transmissibilia, non transeunt cum Translatione, 117.
 Mortuo Episcopo, quae transeant in Capitulum, 118.
 Translatio quando effectivata dicatur, 119.
 Translatione in forma gratiosa facta, a die Gratiae omnia transferuntur, 120.